

MONUMENT TRANSFOR- MACE

VÝSTAVA, KNIHA, DOPROVODNÁ VÝSTAVA,
FILMOVÉ PROJEKCE, KONFERENCE

GALERIE HL. M. PRAHY, MĚSTSKÁ KNIHOVNA,
MARIÁNSKÉ NÁMĚSTÍ 1, PRAHA 1
28. KVĚTNA – 30. SRPNA 2009

VÝSTAVU PŘIPRAVILI: TRANZIT
A GALERIE HL. M. PRAHY

GENERÁLNÍ PARTNER VÝSTAVY A KNIHY:
ERSTE STIFTUNG

HLAVNÍ MEDIÁLNÍ PARTNER:
ČESKÁ TELEVIZE

WWW.MONUMENTTOTRANSFORMATION.ORG

Výstava je výsledkem více než dvouletého výzkumu „společenských proměn“. Je pojata jako imaginativní a analytické prostředí, které v odstupu umožní nahlédnout a reflektovat proces změn započatý pádem železné opony a pokračující až do současnosti. Přístup k tématu je ovlivněn pocitem sounáležitosti s těmito změnami, které v určitém smyslu spoluvytváříme nebo jsme jejich dopady zasaženi a ovlivněni. Jde tedy o pokus podívat se na „transformaci“ jako na již prožitý a postupně ustupující proces.

Kurátoři se domnívají, že umění nedává přímé a jednoduše použitelné odpovědi na politické a sociální problémy a konflikty, ale vytváří prostor, v němž se otvírají základní předpoklady, na němž myšlení, snění i diskuze o politice a společnosti stojí.

Přemýšlení o transformaci je pojato strukturovaně, v napětí mezi různými metodami společenských věd a umělecké praxe. Zkušenost s transformací ve „východní Evropě“ vytváří samostatnou teoretickou disciplínu. Region tzv. východní Evropy v kontextu transformačních studií má samostatnou specifikou, ta ale má svůj původ v mocenském rozdělení světa, k němuž došlo na Jaltské konferenci jako důsledku 2. světové války. Velmocenské rozdělení světa na Západ a Východ již není nadále možné mechanicky přejímat a užívat při pochopení procesů kulturního značení, kulturní produkce a reprezentace v tomto regionu. Automatické přijetí tohoto rozdělení předpokládá rozpoznání předem daných velmocenských polarit v „kulturním materiálu“ – kulturní produkce pak není nahlížena a priori jako tvorba, znečišťující semióza, ale jako reprezentant poznatelnosti velmocenské polarity Východ – Západ.

Při zkoumání transformačních procesů bylo ustoupeno od reduktivních teorií regionu, z něhož pocházíme, a který reprezentujeme. Výzkum je rozšířen o umělecké a teoretické výstupy reflektující transformace v Řecku, Španělsku, Portugalsku, Jižní Koreji, na Filipínách, v Indonésii, Chile, Mexiku a Argentině. Snahou nové formulace trans-lokální transformační specifiky je opustit stigmatickou konstrukci tzv. „východní Evropy“ ve prospěch diferencované, autoritativní, nové mapy světa transformace.

Jeden z možných způsobů, jak přistupovat k této výstavě, je vidět ji jako „rhizomatickou“ strukturu. V archeologické terminologii jde o vrstvu různých artefaktů nalézajících se ve vzájemném spojení. Výstava je tedy skupinou teoreticko-uměleckých výstupů vracejících se společně do určitého času a místa, aby reprezentovala sumu minulých aktivit. Motivem tohoto společného návratu do minulosti je potřeba zničit jasnost a jednoznačnost pohledu na asambláž „transformace“, kterou poskytuje individuální zkušenost. Jedná se až o ontologickou potřebu, touhu rozvrátit esenci vlastní zkušenosti s tímto obdobím a nutnost paranoizovat nedávno prožitě. Tušená, v náznacích zakoušená protichůdnost, konfliktnost a komplexnost transformačního období jako by byla popřena až přílišnou jasností a důvěrou ve vlastní zkušenost. Existuje jen současná minulost, proto tento atak na jasnou reprezentaci transformačního období provádíme s ohledem na aktuální stav myšlení a s ohledem na budoucí minulosti, které se tímto snažíme provokovat.

Na výstavě bude vystaveno několik ojedinělých uměleckých prací, které nebyly v ČR nikdy vystaveny, a které patří k základním referencím tohoto období. Film mezinárodně renomovaného albánského autora Anriho Saly Intervista /Interview/, 1998, odstartoval celou školu východoevropského videa. Sala ve filmových archivech albánské komunistické strany náhodou našel němý filmový záznam s projevem své matky, která byla v mládí zapálenou komunistkou. Bez jejího vědomí nechal pomocí neslyšící osoby zrekonstruovat obsah tohoto projevu a posléze natočil se svojí matkou filmové interview, v němž konfrontuje její interpretace a vzpomínky na projev s tímto přepisem. Tato práce citlivě a v osobní rovině otevírá základní trauma „vyrovnání se“ s post-komunistickou minulostí.

Film Yael Bartany Mary Koszmary /Izrael/ je bolestnou zpovědí a obviněním – mladý, v Polsku populární levicový aktivista a šéfredaktor „Krytyki Politycznej“ S. Sierakowski je natočen v prostoru prázdného varšavského fotbalového stadionu, odkud byl organizován odsun polských židů během druhé světové války. Ve svém monologu postihuje a komentuje polské národní trauma – vztah polské katolické společnosti k židovské menšině.

Další polský autor Artur Zmijewski ve filmu They /Oni/ pozval do prázdné tovární haly mladé zástupce dvou politických skupin – levicové a konzervativní katolické, aby se navzájem přesvědčili a společně diskutovali – je to až ilustrativní ukázka reálné politické kontroverze, která je základem společnosti. Film vychází z definice demokracie jako přirozeného konfliktu, kde různé názory na svět jsou přirozeným základem tohoto systému, který ovšem musí být zakotven tak, aby mechanismy střetu nebyly setřeny, ale nevyšly do násilného konfliktu (Chantal Mouffe).

Projekt maďarsko-skotské umělecké skupiny Big Hope Inside out /Zevnitř ven/, 1997–1998, je radikálním činem navazujícím na slavnou proklamaci režiséra Jeana Luca Godarda ze šedesátých let – rozdejte dělníkům kamery, aby oni sami natočili film o sobě, o práci a podmínkách, v nichž žijí. Big Hope zorganizovali spolu s budapeštskými bezdomovci fotografický projekt – rozdali jim fotoaparáty, aby zdokumentovali a zachytili svá oblíbená místa – místa, v nichž žijí, odpočívají, bojují o přežití. Jejich komentáře celý projekt doprovázejí.

Ojedinělá je dále série videí z Indonésie (10 autorů) zachycující z různých perspektiv a pomocí odlišných metod indonéskou revoluci, která stejně jako v Praze začala studentskými bouřemi, na jejichž konci bylo svržení Suhartova režimu a transformace indonéské společnosti.

V Evropě zatím ojediněle vystavující jihokorejský umělec SASA44 vytvořil speciálně pro pražskou výstavu velkorysou assembláž komentující pop-kulturní, politickou a společenskou realitu aktuální transformace v Jižní Koreji. Práce chorvatské feministicky zaměřené umělkyně Sanji Iveković Triangle /Trojúhelník/, 1979, je zcela osobitou rekcí na politizaci veřejného prostoru v době komunismu. Iveković se během prezidentské návštěvy v Záhřebu uchýlila na svůj balkon, tak aby ji mohl pozorovat vojenský odstřelovač z protější střechy. Iveković na balkoně pila whisky, četla knihu a předstírala, že masturbuje. Po jisté době odstřelovač instruoval policistu, který stál poblíž jejího domu na ulici. Ten zazvonil na byt a po otevření dveří nařídil Iveković, aby „osoby i předměty, které jsou na jejím balkoně, byly ihned přemístěny do bytu“.

Kurátory výstavy jsou Vít Havránek a Zbyněk Baladrán. Vít Havránek je historik a teoretik umění. Od roku 2002 ředitel iniciativy tranzit.cz (www.tranzit.org), dříve působil jako kurátor v Galerii hl. m. Prahy a v Národní galerii v Praze. Autor textů o současném umění v katalogích (Centre Pompidou Paris, MIT Press ad.) a výstav (Secession Vídeň, tranzitdielne Bratislava, Le Plateau Paříž, Frankfurter Kunstverein, GHMP, ad.). Přidružený editor JRP Ringier, Zurych. Přednášková činnost (Stedelijk Museum, MIT Boston, Konstfack Stockholm, ad.), trvale přednáší na VŠUP v Praze. Kurátor nadcházejícího evropského bienále Manifesta 8 v roce 2010. Zbyněk Baladrán je umělec, autor a kurátor žijící a pracující v Praze. Studoval dějiny umění na Univerzitě Karlově a vizuální umění na Akademii výtvarných umění. Pravidelně vystavuje na výstavách doma i v zahraničí (Manifesta 5, Folkwang Museum Essen, Monthermoso Vittoria, ad.). Je jedním ze zakladatelů a kurátorů galerie tranzitdisplay v Praze. Od roku 2006 pracuje na projektu Monument transformace.

SEZNAM UMĚLCŮ:

LIDA ABDUL, VAHRAM AGHASYAN, VYACHESLAV AKHUNOV, LARA ALMARCEGUI, BABI BADALOV, Yael BARTANA, RICARDO BASBAUM, PAVEL BRAILA, ERICK BELTRÁN, MIRCEA CANTOR, DAVID ČERNÝ, EDWIN, MIKLÓS ERHARDT & DOMINIC HISLOP (BIG HOPE), PATRICIA ESQUIVIAS, HARUN FAROCKI, GÜNTER FORG, AYREEN ANASTAS A RENE GABRI, ANDREA GEYER, SHARON HAYES, IVAN GRUBANOV, JOÃO MARIA GUSMÃO & PEDRO PAIVA, HAFIZ, LISE HARLEV, NICOLINE VAN HARSKAMP, THOMAS HIRSCHHORN, IFA ISFANSYAH, SANJA IVEKOVIĆ, ZDENĚK KOŠEK, JIŘÍ KOVANDA, LUCKY KUSWANDI, LITTLE WARSAW, MARK LOMBARDI, ANÍBAL LOPEZ, ROMAN MASKALEV, MEENA, PEGGY MEINFELDER, IVAN MOUDOV, CIPRIAN MUREȘAN, DEIMANTAS NARKEVIČIUS, NIKOLAY OLEYNIKOV, ANATOLY OSMOLOVSKY, BORIS ONDREIČKA, PARK CHAN-KYONG, YAN PEI-MING, LIA PERJOVSCHI, DAN PERJOVSCHI, ANGGUN PRIAMBODO, WALID RAAD/THE ATLAS GROUP, ANRI SALA, FERNANDO SÁNCHEZ CASTILLO, SASA[44], WILHELM SASNAL, SUNG HWAN KIM, KATEŘINA ŠEDÁ, TALLER POPULAR DE SERIGRAFÍA, AVDEY TER-OGANYAN, TOMÁŠ SVOBODA, STEFANOS TSIVOPOULOS, VANGELIS VLAHOS, CLEMENS VON WEDEMEYER, WISNU SP, HAEGUE YANG, ARTUR ŻMIJEWSKI.

KNIHA

Výstavu doprovází rozsáhlá publikace Atlas transformace. Tato téměř devítisetstránková kniha je jakýmsi globálním průvodcem po transformačních procesech. Cílem publikace je vytvořit pomocí strukturovaných hesel a uměleckých grafů nástroj pro uchopení procesů společenských a politických změn v zemích, které samy přijaly adjektivum „transformační“, anebo jsou tímto termínem označovány. Atlas transformace je publikován v češtině a shrnuje více než 200 základních „hesel“ a klíčových termínů transformace. Do knihy přispívá několik desítek autorů z celého světa a jsou v ní znovu publikovány některé zásadní dobové texty. V druhé polovině roku 2009 vyjde publikace ve spolupráci se švýcarským nakladatelstvím JRP-Ringier také v anglické mutaci.

Vydavatel tranzit.cz, distribuce Kosmas

Editoři: Zbyněk Baladrán, Vít Havránek ve spolupráci s Věrou Krejčovou

Autoři (výběr): Václav Bělohradský, Homi Bhabha, Frederic Jameson, Bohumila Groegerová, Josef Hříšal, Václav Havel, Václav Klaus,

Tomáš Ježek, Jiří Havel, Jiří David, Milan Knížák, Vladimíra Dvořáková, Slavoj Žižek, Boris Groys, Keiko Sei, Gaytri Spivak a mnoho dalších.

Grafická úprava: Adéla Svobodová

Náklad 1000 výtisků

Cena 626 Kč

JAKO SOUČÁST MONUMENTU TRANSFORMACE PROBÍHÁ SAMOSTATNÁ VÝSTAVA VÝZNAMNÉHO NĚMECKÉHO FILMÁŘE (NAROZENÉHO V ČR) HARUNA FAROCKIHO.

HARUN FAROCKI

28. 5. – 30. 8. 2009

KURÁTORKA: VJERA BOROZAN VE SPOLUPRÁCI S ANTJE EHMANN A HARUNEM FAROCKI

TRANZITDISPLAY, DITTRICHOVA 9/337, 12000 PRAHA 2, WWW.TRANZITDISPLAY.CZ

Harun Farocki se narodil v sudetoněmeckém Jičíně v předposledním roce Protektorátu Čechy a Morava. Po válce se s rodinou odstěhoval do Berlína, kde později vystudoval na proslulé DFFB. Soustavně se věnuje umělecké a teoretické činnosti. Byl dlouholetým šéfredaktorem magazínu Filmkritik a natočil bezmála 90 filmů. Publikuje teoretické a jiné texty, knihy i katalogy. Působil na univerzitách v Berlíně, v Berkeley. V současnosti je hostujícím profesorem ve Vídni.

Stěžejním tématem děl, která umělec sám nejuvštějněji definuje jako „filmové eseje“ či určité „formy inteligence“, je povaha médií a proces reprodukce obrazů. Specifickým druhem montáže kombinuje filmové obrazy z archivů s vlastním filmovým materiálem a doprovází ho komentářem. Osobitou analytickou metodou, inspirovanou mimo jiné B. Brechtem, texty W. Benjamina či V. Flussera, využívá filmový materiál jako nástroj pro zkoumání jak obrazových, tak společenských struktur.

**DOPROVDNÝ FILMOVÝ PROGRAM VÝSTAVY MONUMENT TRANSFORMACE,
PŘIPRAVENÝ TEORETIKEM UMĚNÍ TOMÁŠEM POSPISZYLEM**

TRANSFORMACE V DOKUMENTÁRNÍM FILMU

MĚSTSKÁ KNIHOVNA V PRAZE, MARIÁNSKÉ NÁMĚSTÍ 1, PRAHA 1

FILMY JSOU SIMULTÁNNĚ TLUMOČENY DO ČESKÉHO JAZYKA, ZAČÁTEK PROJEKCE VŽDY V 18:00. WWW.MLP.CZ

3. 6. 2009

HARUN FAROCKI

VIDEOGRAMS OF A REVOLUTION (VIDEOGRAMY REVOLUCE),

SRN A RUMUNSKO, 1993, 106 MIN.

11. 6. 2009

KIM DONG-WON

REPATRIATION (REPATRIACE),

JIŽNÍ KOREA, 2003, 149 MIN.

16. 6. 2009

ARTURO RIPSTEIN

LOS HÉROES Y EL TIEMPO (HRDINOVÉ ČASU)

MEXIKO, 2005, 108 MIN.

18. 6. 2009

PATRICIO GUZMÁN

CHILE, OBSTINATE MEMORY (CHILE, NEODBYTNÁ VZPOMÍNKA)

FRANCIE, 1996, 58 MIN.

KONFERENCE – MONUMENT TRANSFORMACE

10.-12. ČERVENCE 2009

Základním tématem konference je hypotéza srovnatelnosti procesů transformace z nového geografického pohledu na transformační země (východní Evropa, Řecko, Portugalsko, Indonésie, Jižní Korea a některé země Latinské Ameriky – Uruguay, Chile a Argentina atd.). Toto srovnání provedou autoři a diskutující na základě analýzy a subjektivní interpretace jednotlivých hesel „Atlasu transformace“. Součástí konference budou příspěvky otevírající pluralitu metodologických i imaginativních přístupů, které autoři projektu využili. Konference je určena pro odbornou veřejnost, zabývající se aktivně zkoumáním procesů transformace (badatelé, vědečtí pracovníci, vysokoškolští pedagogové, ad., především z oborů teorie umění a umění, sociologie, historie, ekonomie), mezinárodní kurátory a studenty.

KONTAKTY: VÍT HAVRÁNEK, KIKI@TRANZIT.ORG, 777154864
ZBYNĚK BALADRÁN, BLDRN@EMAIL.CZ, 604127810

	Generální partner	Hlavní mediální partner	
www.tranzit.org	 ghmp galerie hlavního města prahy galerie praha	 ERSTE Stiftung	 ČESKÁ TELEVIZE